

Nybyggeri på naturvidenskab i København

Af Michael Cramer Andersen

Flere store nybyggerier på Københavns Universitet er ved at blive forberedt. Det Naturvidenskabelige Fakultet planlægger at bygge nye faciliteter til forskning og undervisning i de fysiske, kemiske og matematiske fag samt datalogi og didaktik. Nybyggeriet, som får navnet *Niels Bohr Science Park*, skal være et arkitektonisk visionært og bæredygtigt byggeri der, bl.a. med inspiration fra det kreative forskermiljø Niels Bohr skabte i 1920'erne, skal skabe inspirerende rammer for et boblende intellektuelt klima, der opmuntrer til nytænkning og nye samarbejder. En samling af Statens Naturhistoriske Museum i Botanisk Have er også under forberedelse. Vi skal her se på baggrunden for de nye byggerier og hvilke konsekvenser byggeplanerne har for de eksisterende institutter.

Behov for nye bygninger til naturvidenskab

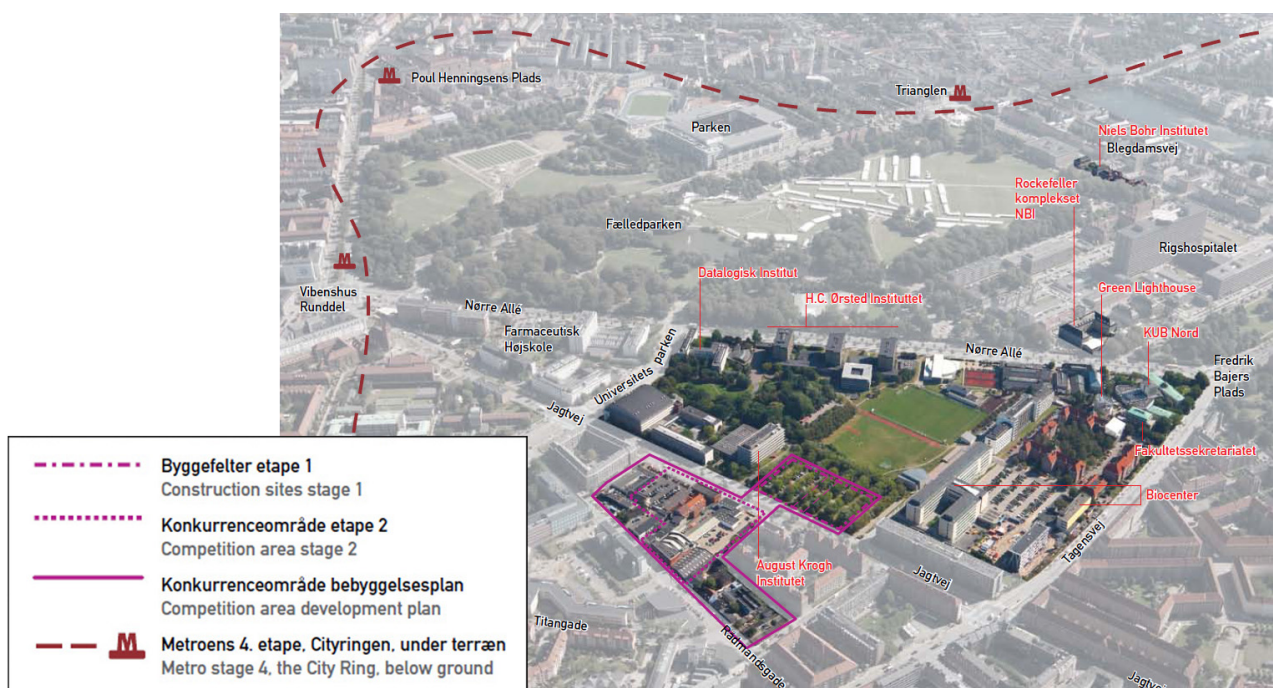
Vinderen af arkitektkonkurrencen til "Niels Bohr Science Park" – et byggeri på 45.000 m² til flere hundrede mio. kr. – offentliggøres den 30. juni. Hvad er motivationen for dette byggeri? Hvis Det Naturvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet skal leve op til regeringens målsætning om forskning og uddannelse i international verdensklasse, skal laboratoriefaciliteter og infrastrukturen løftes ganske betydeligt. Det forklarer dekan Nils O. Andersen på en video på fakultetets hjemmeside [1], "Hvis vi skal udnytte det potentiale, der ligger på fakultetet, så kræver det, at vi får samlet naturfagene i nabobygninger, sådan at man kan gå ind og ud hos hinanden. Det kræver også, at de bygninger vi samler dem i lever op til vores krav. Det gør de langt fra i øjeblikket. Hovedparten af infrastrukturen er fra 1950'erne, 1960'erne og 1970'erne. Når vores medarbejdere søger midler fra EU, vurderer man personen og projektet. Men man vurderer også om det sted hvor projektet skal foregå, er fuldt konkurrencedygtigt. Og der taber vi altså på den tredje pind, selv om vi har

supergode forskere med supergode projekter, hvis ikke vi bringer dette her i orden".

Folketinget har vedtaget at forbedre laboratoriebygningerne på universiteterne. På Københavns Universitet giver staten 2,5 mia. og universitetet betaler selv 800 mio. kr. til nybyggeri og modernisering af eksisterende bygninger på de fire områder SCIENCE, SUND, FARMA og LIFE [2].

Niels Bohr Science Park

På naturvidenskab er planen, at bygge en ny "Niels Bohr Science Park" på begge sider af Jagtvej (se figur 1), som bl.a. opfylder de fremtidige krav til laboratorier. Eksperimentel atomfysik stiller f.eks. store krav til køling, luftudsugning og sikring mod vibrationer mv. Bygningerne skal ikke adskille fagområderne i siloer men fremme forskning på tværs af fagene, hvor mange store nybrud ofte sker. Universitetet er vært for skiftende forskningsprojekter, hvoraf mange kører 5-10 år, hvorefter nye projekter startes op. Derfor skal bygningerne have stor fleksibilitet.

Figur 1. Luftfoto over Universitetsparken i Nørre Campus. Byggefelterne er markeret med violette streger. Få år efter at byggeriet står færdigt (2015), åbner Metro Cityringen (2018), der vil omkranse universitetet. Illustrationen fra konkurrenceprogrammet [3].

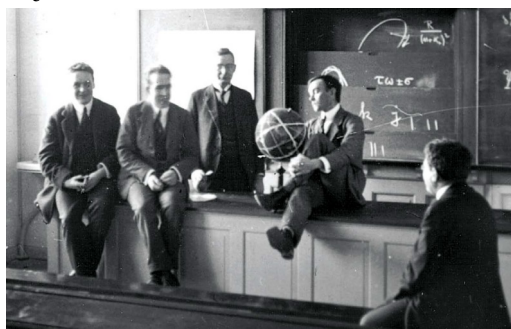
Arkitektkonkurrence for Niels Bohr Science Park

Efter et større kortlægningsarbejde i efteråret 2009, har forskellige brugergrupper formuleret krav og ønsker. I februar 2010 blev der udskrevet en arkitektkonkurrence med afslutning 17. maj. Byggeriet stiller meget store krav og ud af de oprindelige 23 arkitektfirmaer som bød ind – heraf 16 udenlandske – kom kun fem med i slutspurten [4]. Dommerpanelet holder kortene tæt til kroppen indtil 30. juni, hvor det bliver offentliggjort, hvem der skal udforme de nye faciliteter, og hvordan vinderprojektet ser ud.

Bygningerne ejes af staten. Universitets- og Bygningsstyrelsen (UBST) er bygherre på projektet, der skal opfylde ønsker fra brugerne, dvs. for de 3-4.000 studerende, 800 undervisningsaktive forskere, 260 ph.d.-studerende samt 200 tekniske og administrative medarbejdere. I konkurrenceprogrammet [3], kan man læse om de centrale “design-drivere”, dvs. de ønsker, der bliver lagt vægt på, at arkitekterne indfrier:

- Basiskrav: Økonomi, Tid samt Energi og bæredygtighed
- Funktionalitet i forhold til: Studerende og forskere, Flexibilitet samt Fagligt synergi
- Udtryk: Et naturvidenskabeligt vartegn samt Åbenhed overfor omverdenen.

Nybyggeriet skal være et arkitektonisk visionært og bæredygtigt byggeri. Det styrende princip i de nye bygninger skal være “det grænseløse fællesskab”. Med inspiration fra det kreative forskermiljø Niels Bohr skabte i 1920’erne, skal der skabes “inspirerende rammer for en yderst kreativ atmosfære og et boblende intellektuelt klima, der opmuntrer til nytænkning og nye samarbejder” [3].

Figur 2. Arbejdsfællesskabet omkring Niels Bohr var stærkt både fagligt og socialt. Billedtekst og foto fra konkurrenceprogrammet [3] udlånt af Niels Bohr Arkivet.

Der er for nylig nedsat 6 brugergrupper, der skal sikre den fortsatte inddragelse af brugerbetragtninger og hensyn ved bl.a. at kommentere indretningsforslag fra rådgiverne, og besvare spørgsmål. Brugergrupperne er nedsat indenfor områderne: Forskning, Uddannelse og undervisning, Administration, Fællesområder inkl. studiemiljø, Drift-sikring-IT og Udearealer.

Fortætning af institutter

Da Københavns Universitet skal medfinansiere byggeriet af NBSP, og huslejen allerede er større end universitetet har råd til, skal universitetet frem mod år 2013

spare ca. 100 mio. kr. ved at flere institutter og museer rykker tættere sammen [5]. De ansatte må altså se et par år i møde med flytninger og ombygninger, før den egentlige byggefase begynder (2013-15). Hensigten er dog, at både forsknings- og studiemiljøerne forbedres betydeligt. På Det Naturvidenskabelige Fakultet skal der allerede inden udgangen af 2013 reduceres ca. 15 % af de knap 118.000 m², svarende til ca. 17.000 m².

På H.C. Ørsted Instituttet effektiviseres kontorer og laboratorier i kemifløjten, så der bliver plads til medarbejderne på Datalogisk Institut, DIKU, som rømmes. Receptionen, kantinen og spise-/studiepladser i Vandrehallen opgraderes. Centralværkstedet er flyttet til Rockefeller-komplekset, hvor alle fakultetets værkstedsfunktioner samles. På Institut for Matematiske Fag flyttes biblioteket og studiemiljøet opgraderes.

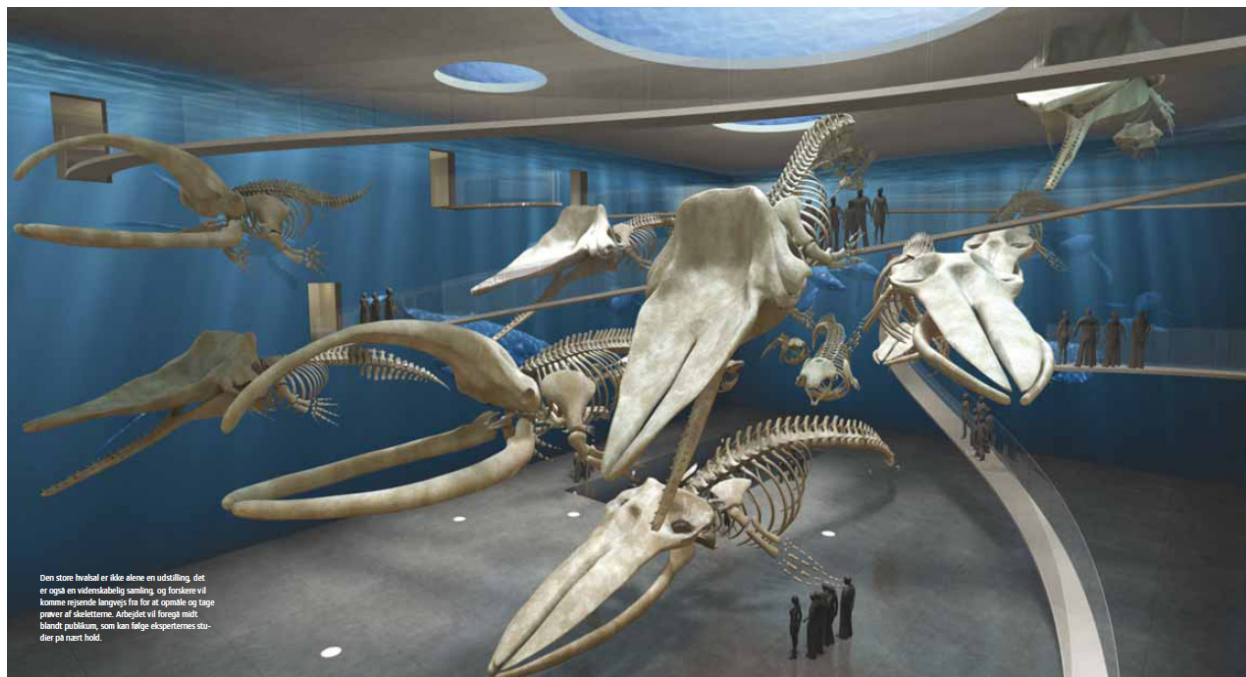
Det er planen, at Niels Bohr Internationale Akademi (NBIA) efter 2015 overtager ansvaret for bygningerne på Blegdamsvej 15-17, hvor der også i fremtiden vil findes et aktivt forskningsmiljø. Der vil ikke være bestemte grupper, som på forhånd er udset til at arbejde på NBIA, men en løbende udskiftning af både NBI-medarbejdere og internationale gæstprofessorer, postdoc’er og ph.d.-studerende afstemt efter forslag og ressourcer. Blegdamsvej 19-21 vil som udgangspunkt blive givet tilbage til UBST ligesom andre rømmede bygninger, f.eks. Rockefeller-komplekset. DTU Space planlægger at flytte til Lundtofte om et par år. Tilsvarende fortætninger vil ske på Biologi og Geologi.

Nyt samlet naturhistorisk museum

Statens Naturhistoriske Museum (SNM) har siden 2004 været fællesbetegnelsen for fakultetets fire museer: Geologisk Museum, Zoologisk Museum, Botanisk Museum og Botanisk Have. Planen er også at samle museerne fysisk i eksisterende og nye bygninger i Botanisk Have. Først skal alle genstande fra Zoologisk Museum, som rømmes helt, flyttes til bygninger omkring Botanisk Have samt et nyindrettet fjernlager.

Der har været en indledende åben idékonkurrence i efteråret 2009, hvor alle kunne byde ind med visioner uanset baggrund. Der kom 120 fantasifulde forslag og konkurrencen blev vundet af den unge arkitekt Claus H. Pryds [6]. I hans forslag er dele af bygningen under jorden og fra taget kan man dels kigge ned på samlingerne og ud på den botaniske have. I øjeblikket er der ved at blive fundet eksterne midler og derefter skal den endelig arkitektkonkurrence udskrives, omkring nytår. De to præmierede forslag fra idékonkurrencen har vist, at det er muligt at bygge nyt omkring Botanisk Have uden at ødelægge havens særlige atmosfære.

Der bliver store muligheder for at lave tematiske udstillinger, der kombinerer de over 12 millioner planter, mineraler, dyr og andre genstande i SNMs samlinger. Der er bl.a. planer om at indrette en Grønlandssal og en Hvalsal. Museets ambition er, at tilbyde et sted hvor både børn og voksne nysgerrighed bliver pirret og hvor man kan blive overvældet af det kæmpestore og lillebitte, det skønne og det grimme og gå på opdagelse i det let tilgængelige og det krævende. Læs mere i visionskataloget [7].

Figur 3. Museets mange hvalskeletter kan samles i en stor hvalsal, som også bliver en videnskabelig samling, hvor forskere fra hele verden kan komme og opmåle og tage prøver af skeletterne. En af ambitionerne i det nye museum er at give publikum et større indblik i forskernes arbejde. Illustrationen, der viser en 3D-grafik af Søren Buus, er fra SNMs visionskatalog for udstillingerne i det nye museum [7].

Figur 4. Kort over mulighederne for byggeri i Botanisk Have (<http://nyt.snm.ku.dk/presse/billedarkiv>).

Takket være en donation på 17 mio. kr. fra A.P. Møller og Hustru Christine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, renoveres Botanisk Have og området omkring Observatorie-bygningen på Østervold indtages, så der lægges adskillige kvadratmeter til haven og museet. En af idéerne er, at indrette en videnskabs-historisk udstilling f.eks. med betydningsfulde natur-forskere fra Københavns Universitet, i Observatoriet. Den gamle dobbeltrefraktor står stadig under kuplen, hvor den vil kunne indgå i en astronomisk udstilling. Nogle af de øvrige instrumenter, som har været anvendt på observatoriet, er i dag udstillet på Steno Museet i Århus og på Kroppedal Museum i Vridsløse (det tidligere Ole Rømer Museum).

Litteratur

- [1] Film og nyheder om nybyggeriet *Niels Bohr Science Park*, <http://noerrecampus.ku.dk/nbsp/film>
- [2] Hjemmeside for Københavns Universitets campusområder, <http://campus.ku.dk>
- [3] Konkurrenceprogram for arkitektkonkurrencen (96 sider), <http://noerrecampus.ku.dk/nbsp/konkurrencefasen/Konkurrenceprogram.pdf>
- [4] Pressemeldelse 11. februar 2010, <http://www.ubst.dk/nyheder/-konkurrence-om-niels-bohr-science-park-skudt-i-gang>
- [5] Hjemmeside for Nørre Campus (bl.a. "Flytninger på SCIENCE"), <http://noerrecampus.ku.dk>
- [6] Pressemeldelse 5. november 2009, <http://nyt.snm.ku.dk/presse/pressemeldelser>
- [7] "Udstillingerne på det nye Statens Naturhistoriske Museum", <http://nyt.snm.ku.dk/idekonkurrence>